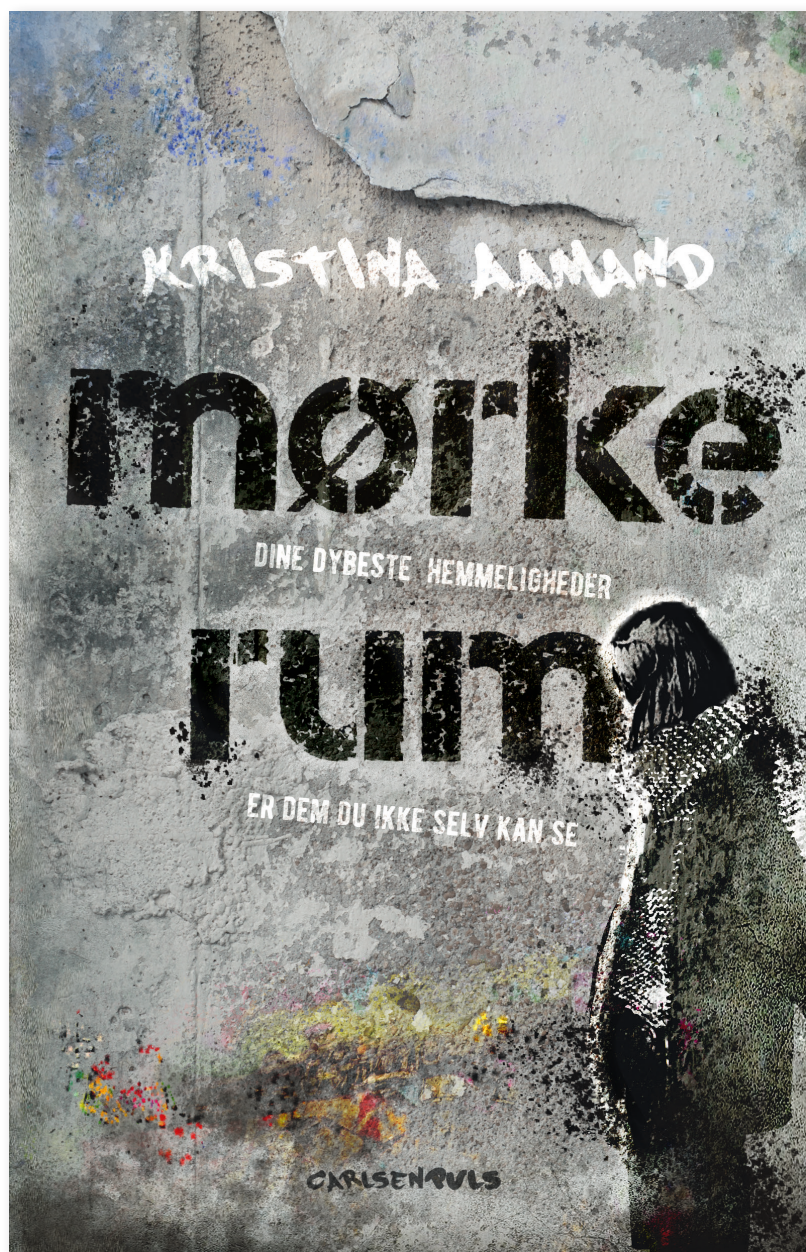

Ned i litteraturen

Et undervisningsforløb af
Anne Sofie Kilian

CARLSEN *Ekstra*

carlsensekstra.dk

Mørke rum er en barsk YA-roman om overgreb. Om overgreb i familien og mellem venner, og om overgreb, der er så voldsomme, at de aldrig kommer frem i lyset. Ikke engang i hukommelsen hos dem, der har været udsat for dem.

I romanen skal du møde Sophia, Maysun, Parvatis og Elias. Deres historier bliver flettet sammen i romanen, og de tager dig med ind i overgrebenes mørke. Her bliver lyset tændt, så du kan se det hele, både overgrebene, ofrene og de tilsyneladende gerningsmænd. Måske er det, du ser dér, ikke så sort/hvidt, som det umiddelbart kan virke. For hvordan opfører vi os egentlig over for hinanden, og hvordan går det med at respektere hinandens grænser? Og kan der i virkeligheden være mere end et offer i et overgreb mellem to mennesker?

Om forfatteren

Forlaget Carlsen udskrev i 2014 en Young Adult-romankonkurrence med titlen *Nye Stemmer*. Kristina Aamand (f. 1972) vandt konkurrencen med manuskriptet til romanen *For enden af din pegefinger*, som blev udgivet i november 2016. *Mørke rum* er hendes tredje YA-roman.

Foto: Amy Gibson

Kristina Aamand er uddannet sygeplejerske og socialrådgiver. Hun har i en årrække arbejdet på Center for voldtægt på Rigshospitalet og rådgiver unge om sex og seksuelle tabuer. Hendes mor er dansk, og hendes far er palæstinenser med syrisk baggrund, og kultursammenstød er et centralt tema i hendes bøger. Hun debuterede som forfatter i 2007.

Hvad skal du lære?

I forløbet lærer du at

- skabe overblik over romanens handling og komposition ved hjælp af en læseguide
- at anvende læseguiden i dit analyse- og fortolkningsarbejde
- forholde dig til romanens temaer og diskutere dine holdninger med andre
- perspektivere romanen til andre tekster og verden omkring dig

Hvordan skal du arbejde?

I forløbet her skal du arbejde **alene**, med en **læsemakker** og en **læsegruppe**. I skal også dele jeres læseoplevelse med hinanden i klassen.

Før du læser romanen, skal du sætte ord på dine forventninger til romanen ved at arbejde med bogens titel og omslag. Du skal også se og diskutere romanens booktrailer.

Mens du læser romanen, skal du tage noter i en læseguide. Noterne skal hjælpe dig til at holde styr på handlingen og personerne i romanen. Du skal også bruge læseguiden til at analysere og fortolke romanen. Din lærer læser romanens første kapitel højt. Resten af bogen læser du selv. Der er indlagt læsestop undervejs, hvor du sammen med klassen opsummerer og drøfter det, du har læst.

Efter du har læst romanen, skal du undersøge teksten ved at stille skarpt på romanens komposition, miljø og personer. Til sidst skal du forholde dig til romanens temaer. Du skal perspektivere romanen til andre tekster og verden omkring dig og overveje, hvor du selv står i forhold til de temaer, som romanen tager op.

Rigtig god fornøjelse!

FØR DU LÆSER

Før du læser romanen, skal du tale med din læsegruppe om dine forventninger til romanen. Brug det, du lige har læst om bogen og forfatteren, og skriv både dine egne og læsegruppens tanker ned undervejs.

Læsegruppe

Omslag og bagsidetekst

- Tal med din læsegruppe om betydningen af teksten på bogens forside: "Dine dybeste hemmeligheder er dem, du ikke selv kan se".
- Forklar teksten med jeres egne ord.
- Brug bagsideteksten til at spore jer ind på, hvilke hemmeligheder, bogen handler om.

Titlen

- Diskuter romanens titel med din læsegruppe.
- Skriv alt det ned, som I forbinder med titlen.
- Hvorfor tror I, at bogen hedder Mørke rum?

Booktrailer

Se booktrailer til romanen med din læsegruppe, og tal om, hvad traileren fortæller om bogen gennem musik, billeder og ord?

- Hvilken stemning skaber musikken?
- Hvilke historier fortæller billederne?
- Hvad fortæller teksterne?

Du kan finde traileren på YouTube.

Alene

Seksuelle overgreb

Skriv alene, hvad du ved, og hvad du forestiller dig om seksuelle overgreb. Du skal skrive hurtigskrivning, så skriv dine tanker ned, som de kommer.

Klassen

Fremlæg jeres overvejelser for klassen.

Og så er du klar til at læse!

Din lærer læser det første kapitel højt for klassen. Resten af romanen skal du læse selv.

Du skal tage noter til det, du læser, i en læseguide. Noterne skal hjælpe dig med at holde styr på handlingen. Du skal bruge noterne i læseguiden igen, når du skal arbejde med romanen, efter du har læst den.

Du kan lave læseguiden selv på et stykke A3-papir (du kan se, hvordan den skal se ud på næste side) eller få den af din lærer.

Undervejs i din læsning skal du stoppe op og tale med klassen om det, du har læst. Herunder er der spørgsmål, der kan hjælpe jer i gang med samtalen.

Kapitel 1-3

Klassen

- Hvad handler kapitlerne om?
- Hvordan er personerne og deres historier flettet sammen?
- Hvad får I at vide om pigen i værelset?

Kapitel 4-9

Klassen

- Hvad handler kapitlerne om?
- Hvordan er personerne og deres historier flettet sammen?
- Hvad sker der med pigen i værelset, hver gang døren til hendes værelse går op?

Kapitel 10-14

Klassen

- Hvad handler kapitlerne om?
- Hvordan er personerne og deres historier flettet sammen?
- Hvad sker der i værelset, og hvem tror I det er, der er i værelset med pigen?

Kapitel 15-21

Klassen

- Hvad handler kapitlerne om?
- Hvordan er personerne og deres historier flettet sammen?
- Hvad gør pigen i værelset i slutningen af sidste kapitel?

MØRKE RUM	Kapitlets titel	Hvem er personerne?	Hvem er fortælleren?	Hvor foregår handlingen?	Hvad er problemet?
Kapitel 1					
Kapitel 2					
Kapitel 3					
Kapitel 4					
Kapitel 5					
Kapitel 6					
Kapitel 7					
Kapitel 8					
Kapitel 9					
Kapitel 10					
Kapitel 11					
Kapitel 12					
Kapitel 13					
Kapitel 14					
Kapitel 15					
Kapitel 16					
Kapitel 17					
Kapitel 18					
Kapitel 19					
Kapitel 20					
Kapitel 21					

Styr på teksten

Inden du dykker ned i analysen af romanen, skal du sammen med klassen samle op på det, I har læst.

Klassen

- Hvem er personerne, og hvordan hænger deres historier sammen?
- Hvor foregår handlingerne?
- Hvad er problemerne?
- Hvordan forstår I romanens slutning?
- Hvorfor tror I, at forfatteren har behov for at henvende sig direkte til sin læser i TAK-afsnittet til allersidst i bogen?

Fokus på kompositionen

I den første del af analysearbejdet, skal du undersøge, hvordan romanen er bygget op.

Læsemakker

Se sammen på jeres læseguides, og se på kolonnen med kapiteltitler.

- Hvilke titler går igen, og hvad er systemet i titlerne?

Se sammen på de titler, der går igen.

- Hvordan vil I fortolke titlerne?

Find eksempler på de steder, hvor Sophia googler fagord.

- Hvilken virkning har det, at romanen også indeholder gengivelser af fagtekster?
- Find det sted i bogen, hvor begrebet *voldtægt* bliver defineret. Forklar begrebet med jeres egne ord.

Læsegrupper

Præsenter jeres arbejde i læsegruppen, og tal om, hvad kompositionen betyder for jeres oplevelse af romanen.

Klassen

Drøft jeres arbejde med resten af klassen, og præsenter jeres egne forklaringer af begrebet *voldtægt* for hinanden.

Fokus på miljøerne

Romanen foregår flere steder og i forskellige miljøer. Sammen med din læsemakker skal du nu lave en beskrivelse af romanens miljøer. I beskrivelsen skal I komme ind på både det fysiske og det psykiske miljø.

Læsemakker

Sted

- Hvilke steder foregår romanen?
- Hvordan beskrives stederne?

Personer

- Hvilke personer optræder på stederne?
- Hvad er personernes job, interesser og relationer?

Værdier

- Hvordan er personerne sammen?
- Hvilke uskrevne regler, vaner, skikke og drømme er knyttet til stederne og personerne?

Gå sammen med et andet makkerpar, og tal sammen om miljøerne. Skriv nye betragtninger til i dine noter.

Klassen

Drøft romanens miljøer med resten af klassen.

- Hvad karakteriserer personernes hverdagsliv, og hvad er rammerne for personernes liv?
- Hvilket indtryk får I af de forskellige miljøer – og hvorfor?
- Hvilke ligheder og forskelle er der mellem de forskellige miljøer?
- Hvad er sammenhængen mellem romanens miljøer og konflikter?
- Er miljøerne realistiske?

Fokus på personerne

Der er flere spor og flere personer i romanen. I denne del af analysen skal du lave en personkarakteristik af en af personerne sammen med andre i en fokusgruppe og derefter fremlægge din karakteristik for klassekammerater, som har arbejdet med romanens andre personer.

Fordel personerne mellem jer:

Sophia / Elias / Maysun / Parvarti / Pigen i værelset

Fokusgrupper

Lav en analyse af din person sammen med andre, der skal arbejde med samme person som dig. Husk at bruge konkrete nedslag og teksteksempler i analysen.

I analysen skal I komme ind på følgende:

- Hvad er personens situation (hvad laver personen, hvor er personen på vej hen)
- Hvordan reagerer personen på det, der sker?
- Hvordan er personens relationer til romanens andre personer?
- Hvordan passer personens egne værdier til de værdier, som findes i personens omgivelser?

Grupper

Gå i grupper af 5, sådan at alle 5 romankarakterer fra listen herover er repræsenteret.

- Når du præsenterer den person, du har arbejdet med for de andre, skal du huske at give eksempler fra teksten.
- Når de andre i gruppen præsenterer deres arbejde, skal du skrive noter, så du til sidst har noter til alle 5 personer.

Klassen

Drøft romanens personer i klassen.

- Hvem er romanens hovedperson og hvorfor?
- Hvordan og hvorfor er personerne blevet, som de er?
- Hvilket syn på køn og kønsroller møder personerne? Brug konkrete eksempler fra romanen.
- Hvilke konsekvenser har de forventninger, der er knyttet til køn, for personerne? Brug konkrete eksempler fra romanen.

Romanen og din verden

Du har nu arbejdet med romanen gennem tre analytiske nedslag: komposition, miljø og personkarakteristik. Nu skal du samle dit analysearbejde og fortolke romanen og perspektivere den til verden omkring dig.

Overgreb, offer og gerningsmand

“Det er jo forfærdelig synd for de piger, men når man leger med tændstik-

ker, kommer der ild.” Sådan siger Sophias mor, og ordene runger i Sophias hoved, da hun starter i praktik på Klinikken for seksuelle overgreb. I denne opgave skal I arbejde med bogens overgreb, ofre og gerningsmænd.

Læsegrupper

I skal vælge et af bogens overgreb. Din lærer hjælper jer med at sørge for, at klassens læsegrupper vælger forskellige overgreb at arbejde med. I kan vælge et overgreb, som Sophia får kendskab til gennem sit arbejde på klinikken, eller et overgreb, som de personer, I har arbejdet med i analysen, er en del af.

- Beskriv overgrebet, dets offer og gerningsmand.

Klassen

Fremlæg jeres arbejde for resten af klassen, og tag noter til de andres fremlæggelser.

Diskuter herefter i klassen:

- Hvad er et overgreb?
- Bærer ofrene selv en del af ansvaret, når de er blevet overfaldet? Diskuter citatet herover? Hvad mener I om Sophias mors syn på voldtægt?
- Er der mere end et offer i et overgreb mellem to mennesker? Drøft konkrete eksempler fra bogen.
- Mange overgreb sker mellem mennesker, som kender hinanden i forvejen – hvordan passer dette faktum på bogens overgreb? Hvorfor tror I, at det er sådan?

Grænseland

Mørke rum er fiktion, og karakterne i bogen er fiktive. Men bogens temaer fylder meget i verden omkring dig lige nu. Du skal her læse en artikel bragt i Information den 10. marts 2018. Artiklen handler om Jacob, der har to oplevelser med grænseoverskridelser i sit liv. Én han selv begik mod en pige til en fest. Og én, der blev begået mod ham af en mand.

Alene

Læs artiklen *Grænseland*: »Som 18-19 årig er man jo et stykke vådt ler i hænderne på folk, der ved, hvad de vil med en«.

- Lav et tokolonne-notatark og skriv stikord til Jacobs to oplevelser, mens du læser.

Du finder artiklen her:

https://www.information.dk/moti/2018/03/graenseland-18-19-aarig-stykke-vaadt-ler-haenderne-paa-folk-ved?lst_tag

Læsemakker

Genfortæl Jacobs oplevelser for hinanden.

- Hvad fik Jacob til at huske oplevelsen fra kollegiefesten og rejsen i Europa?
- Hvilke tanker gør Jacob sig om oplevelserne?
- Hvorfor er det vigtigt for Jacob at fortælle om oplevelserne?

Klassen

Drøft artiklen i klassen.

- Hvad er det for et mønster, Jacob ser mellem de to oplevelser?
- Hvordan hænger det at kende sine egne grænser sammen med det forventningspres, som Jacob også taler om?
- Hvad mener Jacob, når han skriver, at “18-19-årige er vådt ler i hænderne på folk, der ved, hvad de vil med en”?
- Hvordan kan I perspektivere artiklen til bogen?
- Hvordan kan I perspektivere artiklen til jeres egen verden?
- Hvilken rolle spiller fx #MeToo-kampagnen for jeres mulighed for at kunne sætte grænser, og ikke bare være “vådt ler i hænderne på andre”?

Jeg tænder lyset

Læsegrupper

- Der er flere temaer i bogen. Lav en top-5 over romanens vigtigste temaer. Fine eksempler i teksten, der underbygger jeres valg af temaer.
- Hvordan vil I fortolke romanens titel?

Klassen

Citatet herunder er fra en artikel, hvor Kristina Aamand fortæller om at skrive *Mørke rum*.

I kan finde og læse artiklen her:

<http://bog.dk/graenser-grazoner-og-morketal-kristina-aamand-skriver-om-overgreb-i-morke-rum/>

Læs citatet højt i klassen:

“Mennesker, som ikke søger hjælp eller anmelder, bliver aldrig et nummer i statistikken. Det er mørketal. De vælger at holde overgrebet hemmeligt, gemmer det der skete i et mørkt rum indeni. For nogle er overgrebet så traumatisk, at det aldrig kommer frem i lyset – end ikke i deres egen hukommelse.”

Drøft i klassen:

- Hvorfor vælger nogle ofre for overgreb at gemme overgrebet i et mørkt rum indeni. Inddrag eksempler fra bogen, artiklen om Jacob og verden omkring dig.
- Hvad begreber som skyld, skam, retssystem og familien betyder, når ofre skal anmelde eller fortælle om et overgreb. Inddrag eksempler fra bogen, artiklen om Jacob og verden omkring dig.

Diskuter romanens sidste linjer:

“Det, som sker i mørket, bliver i mørket. Det kan ikke leve i lys. Jeg lover pigen, som lige har set sin far stå der med skam i natskjorte, at hun aldrig behøver gå ind i det mørke rum igen. Jeg tænder lyset og lukker øjnene.”

OUTRO

Logskrivning

Alene

- Skriv i 10 minutter dine tanker om romanen og forløbet.
- Hvad synes du om romanen og hvorfor?
- Kan du kende dig selv i romanen og hvordan?
- Gå tilbage til din hurtigskrivning om seksuelle overgreb. Har din opfattelse af, hvad et overgreb er, ændret sig? Forklar hvorfor/hvorfor ikke.
- Hvad vil bogen fortælle sin læser? Hvad er bogens budskab?

Klassen

Tal om jeres tanker i klassen.